

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ สู่ความยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนริมน้ำเจ้าพระยา บ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

Potential Development of Creative Community-Based Tourist Attractions for Sustainability: A Case Study of Ban Kohkerd Chao Phraya Riverside Community, Phranakhon Si Ayutthaya Province

ขวัญฤทัย เดชทองคำ / Kwanruthai Dechtongkam

อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Lecturer of the Hospitality Industry and Tourism Program, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

วันที่รับบทความ 20 เมษายน 2566 / แก้ไขบทความ 23 สิงหาคม 2566 / ตอรับบทความ 29 สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนริมน้ำเจ้าพระยา บ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและ (2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนสู่ความยั่งยืนต่อไปในอนาคต ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อสอบถามความคิดเห็นด้านศักยภาพการท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและให้การสนับสนุน กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชน และกลุ่มที่ 3 ผู้ที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนและนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวนทั้งสิ้น 35 คน

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพที่โดดเด่นของชุมชนบ้านเกาะเกิด ได้แก่ ศักยภาพด้านทำเลที่ตั้งของชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณริมน้ำเจ้าพระยาประกอบกับฐานการเรียนรู้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนที่มีความหลากหลายและที่นักท่องเที่ยวสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกทั้งยังมีคณะกรรมการกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่เข้มแข็ง และยังพบว่าแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืน ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1. แนวทางการพัฒนา

---

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนริมน้ำเจ้าพระยา บ้านเกาะเกิด จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้รับงบประมาณอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายจ่ายจากรายได้มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี 2565

ด้านการบริหารจัดการองค์ประกอบทางกายภาพ 2. แนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 3. แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 4. แนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดทางการท่องเที่ยวและ 5. แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน

คำสำคัญ : ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the potential of creative community-based tourist attractions in Ban Kohkerd, a Chao Phraya riverside community, Phranakhon Si Ayutthaya Province and 2) to provide guidelines for the potential development of community-based tourist attractions for future sustainability. This research was conducted under a qualitative approach, applying participant observation and semi-structured interviews as the research instruments. The sample consisted of 35 people from the three groups related to community-based tourism: government officers, community leaders, and community residents, including Thai tourists.

The results revealed that the outstanding potential of Ban Kohkerd Community included its location (on the Chao Phraya riverside), a variety of learning bases about creative tourism activities, riverside homestays that attract tourists, and the effective local tourism management committee. Regarding guidelines for the creative development of community-based tourist attractions for sustainability, five aspects were recommended: 1) development plans for physical component management, 2) plans for tourism personnel development, 3) plans for creative tourism development and support, 4) development plans for marketing communication in tourism, and 5) development plans for cooperation in all sectors involved in promoting and supporting community tourism.

Keywords: Tourist Attraction Potential, Creative Community-Based Tourism, Sustainable Tourism

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ส่งผลกระทบต่ออย่างหนักต่อภาคอุตสาหกรรมบริการ และการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้นแต่ส่งผลกระทบต่อทุกคนทั่วโลก เพียงเพราะไม่

สามารถออกเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางที่มุ่งหวังได้ การเดินทางท่องเที่ยวจึงต้องหยุดชะงักลงไป พร้อมกับการบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจบริการด้านที่พัก ร้านอาหาร ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจนำเที่ยวเหล่านี้ต่างทยอยปิดตัวลงเนื่องมาจากปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินที่ไม่สามารถบริหารจัดการให้ธุรกิจยังคงอยู่ได้ภายใต้การบริหารงานอย่างไร้ผลตอบแทนในระยะยาว หากแต่บางธุรกิจที่พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ด้วยกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดแบบออนไลน์ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป หรือบางธุรกิจเลือกที่จะปิดให้บริการชั่วคราวเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะกลับมาเติบโตอีกครั้งภายหลังจากสถานการณ์คลี่คลาย เหล่านี้ถือเป็นบทเรียนราคาแพงของผู้ประกอบการธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมบริการกับสถานการณ์หรือปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และเมื่อปัญหาเกิดขึ้นแล้วย่อมส่งผลดีต่อการวางแผนและเตรียมความพร้อมให้กับการเติบโตของธุรกิจด้วยการเรียนรู้จากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น นำไปสู่ความท้าทายและสร้างสรรค์สิ่งใหม่

จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-70) สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2565) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงานเพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับพื้นที่และระดับท้องถิ่น ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในระยะ 5 ปีข้างหน้า โดยแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ 3 นั้น จะเป็นกรอบการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ซึ่งจะมุ่งเน้นในมิติของการพัฒนาแก้ไข และฟื้นฟูภาคการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีเป้าหมายหลักคือ การสร้างความเข้มแข็งและสมดุล ไปพร้อมกับการยกระดับการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวตลอดจนการสร้างเชื่อมั่นและส่งเสริมคุณค่าและประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว ภายใต้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับเป้าหมายรอง คือ การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล ตลอดจนการเตรียมความพร้อมรับมือและจัดการความเสี่ยงในทุกๆรูปแบบที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 โดยมุ่งเน้นการพัฒนา แก้ไข และฟื้นฟูให้การท่องเที่ยวกลับมาเข้มแข็งและเติบโตอีกครั้งอย่างสมดุล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมคุณค่าและประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงคุณค่าและประสบการณ์ที่ดีถือเป็นหัวใจสำคัญของการหวนกลับมาซ้ำและแนะนำบอกต่อไปยังผู้ที่สนใจ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อีกหนึ่งทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในรูปแบบของการส่งเสริมประสบการณ์ใหม่ที่มากด้วยคุณค่าด้วยการเรียนรู้ ลงมือทำ และนำไปใช้ประโยชน์โดยลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประกอบไปด้วย 6 ประการ (Richards, 2010a) ได้แก่ 1. มีการเพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ 2. สินค้า

หลักคือทักษะและประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม 3. มุ่งเน้นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ เช่นประสบการณ์และคุณค่าที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ 4. เน้นวัฒนธรรมประจำวันเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้สัมผัสถึงความเป็นท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น 5. มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมและลงมือทำ 6. มุ่งเน้นความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่มีความโดดเด่นและแตกต่างยากต่อการลอกเลียนแบบ จึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในตัวเลือกที่ดีและเหมาะสมกับการยกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว ไปพร้อมกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนได้ในอนาคต

แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด หนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยววิถีชุมชนที่น่าสนใจและมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ และยังคงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีและการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน รวมไปถึงการส่งมอบคุณค่าและประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยกลุ่มอาชีพสตรีของชุมชนที่ร่วมกันพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ของคนในชุมชนให้กลายเป็นฐานการเรียนรู้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน ให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ลงมือทำและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน (Richards, 2011) เช่น กิจกรรมการทำอาหารและขนมไทยโบราณ น้ำกลั่นสมุนไพรไล่ยุง ลูกประคบสมุนไพร อบสมุนไพรสมุนไพรไล่ยุง น้ำพริกกล้วยเพื่อสุขภาพ ม้านอนและไม้ตาลเพื่อสุขภาพ เหล่านี้ล้วนเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะไม่เพียงแต่ความรู้และความสนุกสนานจากการได้ลงมือทำ แต่ยังเป็นการสร้างความรู้ตระหนักรู้และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการใช่วัตถุดิบ และวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือชุมชนใกล้เคียง ไปพร้อมกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขกับการทำกิจกรรมเพียงเล็กน้อยแต่เพิ่มคุณค่าให้กับตัวนักท่องเที่ยวและชุมชนได้มากจนเกินความคาดหวัง

จนปัจจุบันชุมชนบ้านเกาะเกิดกลายเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มท่องเที่ยวตำบลเกาะเกิด ที่มีความพร้อมทางการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ จนสามารถเป็นต้นแบบของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนให้กับชุมชนอื่นได้เป็นอย่างดี แต่เพื่อการพัฒนาที่ไม่ควรหยุดนิ่งสู่การเติบโตของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องอาศัยการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุกวัน ด้วยการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับปัญหา อุปสรรคและโอกาสที่กำลังจะเข้ามาในอนาคต ดังนั้นจึงเป็นที่มาและความสำคัญของการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืน ณ ชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยา บ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อพัฒนาและต่อยอดความสำเร็จของชุมชนด้วยการสร้างความเชื่อมั่นและส่งมอบคุณค่าและประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวภายใต้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนริมน้ำเจ้าพระยา บ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนริมน้ำเจ้าพระยา บ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สู่ความยั่งยืน

3.วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนสู่ความยั่งยืนต่อไปในอนาคตด้วยการนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและตีความ สรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนและนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและให้การสนับสนุน กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชน และกลุ่มที่ 3 ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนและนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวนทั้งสิ้น 35 คน

3.1.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้การเลือกตัวอย่างที่เป็นปกติ (Typical Sampling) โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย ตัวแทนภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มผู้นำกิจกรรมฐานการเรียนรู้ 10 ฐานและผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ในชุมชนและนักท่องเที่ยวชาวไทย ในพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ การศึกษาข้อมูลด้านการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และการท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ เอกสารรายงาน เอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่สามารถอ้างอิงได้รวมไปถึงแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ประกอบการสร้างแบบสอบถาม

3.2.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลภาคสนาม ด้วยการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล โดยการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมด้วยการลงพื้นที่และเข้าร่วมฐานกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับชุมชนเพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างใกล้ชิด และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สมาชิกกลุ่มผู้นำกิจกรรมฐานการเรียนรู้ 10 ฐาน ผู้ที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนริมน้ำบ้านเกาะเกิดและนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวนทั้งสิ้น 35 คน ในประเด็นคำถามด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชน องค์ประกอบทางกายภาพโดยทั่วไปของชุมชน การมีส่วนร่วม รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน ความพึงพอใจในการส่งมอบคุณค่าและประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ ปัญหาและข้อจำกัดของการพัฒนาชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยจัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยจำนวน 1 ครั้ง จากตัวแทนของผู้นำชุมชนและสมาชิกสหกรณ์ ผู้นำกิจกรรมฐานการเรียนรู้ ตัวแทนจากภาครัฐและนักท่องเที่ยว จำนวน 20 คน เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ โดยเป็นคำถามเพื่อพิจารณาร่วมกันถึงแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านเกาะเกิด ใน 4 ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศักยภาพและองค์ประกอบโดยทั่วไปของชุมชน รูปแบบและกระบวนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเป็นอย่างไร ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีข้อดีข้อเสียอย่างไรและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนหรือไม่ และแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยแบ่งการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 แบบรวม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและให้การสนับสนุน กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชน และกลุ่มที่ 3 ผู้ที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนและนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวนทั้งสิ้น 35 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบที่ 1 การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล แบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้แทนภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีชุมชนจำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้แทนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์

กลุ่มที่ 2 ผู้แทนชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มผู้นำกิจกรรมฐานการเรียนรู้ 10 ฐาน จำนวน 15 คน ซึ่งผู้แทนชุมชนเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารทำให้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนและมีความเชี่ยวชาญในกิจกรรมฐานการเรียนรู้เป็นอย่างดี โดยเลือกบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วนและมีเวลาเพียงพอในการให้ข้อมูล

แบบที่ 2 การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล แบบตามสะดวก (Convenience Sampling) มีจำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 3 ผู้ที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนและนักท่องเที่ยวชาวไทยโดยแบ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนจำนวน 9 คนและนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวยังชุมชนบ้านเกาะเกิดและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเข้าพักที่โฮมสเตย์ จำนวน 9 คนรวม 18 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การประชุมกลุ่มย่อย และถามซ้ำข้อมูลรวมทั้งตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของข้อมูล ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) ด้วยการสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มา และแหล่งบุคคล (สุภางค์ จันทวานิช, 2543) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำผลข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อหาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีชุมชน โดยผู้วิจัยใช้ SWOT Analysis เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของการท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ สรุปผลเพื่อหาแนวทางทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อไป

6. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืนกรณีศึกษาชุมชนริมน้ำเจ้าพระยา บ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนสู่ความยั่งยืนต่อไปในอนาคต สรุปผลดังต่อไปนี้

6.1 ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์

จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาและเก็บ ข้อมูล โดยนำผลข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อหาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT Analysis เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของการท่องเที่ยววิถีชุมชน พบว่า ชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาต่อยอดศักยภาพในด้าน ต่าง ๆ อย่างไม่หยุดนิ่ง โดยมีผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนดังต่อไปนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

(1) ศักยภาพด้านทำเลที่ตั้งของชุมชน ตั้งอยู่บริเวณริมน้ำเจ้าพระยาทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศที่ร่มรื่นเย็นสบายประกอบด้วยทัศนียภาพโดยรอบของชุมชนที่คงความเป็นอัตลักษณ์ของ

การดำเนินชีวิตตามวิถีของตนเอง เช่น วิถีประมงพื้นบ้านด้วยการวางข่าย ยกยอ เหวียงแห การทักทายของชาวบ้านที่น่ารักและอบอุ่นมีความเป็นกันเอง เหล่านี้ล้วนเป็นภาพความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีส่วนสำคัญต่อการหวนกลับมาเยี่ยมเยือนอีกครั้ง

(2) ฐานการเรียนรู้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน เกิดจากการรวมกลุ่มอาชีพของแม่บ้านในชุมชนที่ว่างจากงานประจำและมีเวลาว่างสำหรับการประกอบอาชีพเสริม ในการพัฒนาอาชีพที่ตนเองเชี่ยวชาญ สู่ฐานการเรียนรู้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และลงมือทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างชาวบ้านและนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจและลงมือทำไปพร้อมกัน เช่น กิจกรรมทำอาหารและขนมไทยโบราณ ได้แก่ ขนมหม้อแกงเตาถ่าน ขนมกง ขนมต้ม น้ำพริกกล้วยเพื่อสุขภาพ หรือจะเป็นผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่มีสรรพคุณหลากหลายใช้ประโยชน์ได้ดีและยังส่งผลดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เช่น ยาสมุนไพรอายุวัฒนะที่ช่วยบำรุงสุขภาพและยังช่วยเบาเทาอาการแพ้ต่าง ๆ น้ำกลั่นสมุนไพร ลูกประคบสมุนไพรที่ช่วยบรรเทาอาการปวดเมื่อย กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ความรู้และความสนุกสนานที่นักท่องเที่ยวได้รับแต่ยังคงคุณค่าและประสบการณ์ที่น่าจดจำและสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

(3) บ้านพักโฮมสเตย์ริมน้ำภายใต้แนวคิดโฮมสเตย์ไทย สไตล์ชุมชน หนึ่งในบริการที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ที่มีโอกาสได้เข้ามาเยี่ยมชม โดยโฮมสเตย์บ้านเกาะเกิดเป็นอีกหนึ่งโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่ริมน้ำที่จะทำให้ผู้เข้าพักได้สัมผัสถึงบรรยากาศยามเช้าและยามเย็นอันแสนอบอุ่นกับการได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติประกอบกับการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายอย่างแท้จริง

(4) คณะกรรมการกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน มีการบริหารจัดการชุมชนโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านโดยร่วมมือกันวางแผนและดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตามความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วน ทั้งในส่วนงานวางแผนและพัฒนา งานบริหารจัดการด้านพื้นที่ งานกิจกรรม การรักษาความปลอดภัย ตลอดจนการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมให้กับสมาชิกทุกคน ส่งผลต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของชุมชน นำไปสู่การได้รับคัดเลือกเป็นชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี และยังได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนจนกลายเป็นต้นแบบชุมชนด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชนอื่นได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้กลับไปพัฒนาต่อยอดชุมชนของตนเอง

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

ชุมชนบ้านเกาะยังมีบางส่วนที่จำเป็นจะต้องปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต่อไป เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ได้มาตรฐานระดับสากล และส่งผลต่อการยกระดับชุมชนการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของชุมชนในอนาคต ได้แก่

(1) ระบบโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนหรือสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน พบว่า ชุมชนบ้านเกาะเกิดยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน ได้แก่

ถนนทางเข้าชุมชนมีขนาดเล็ก เนื่องจากชุมชนตั้งอยู่ในซอยค่อนข้างลึกรถบัสนำเที่ยวขนาดใหญ่ไม่สามารถเข้าไปยังพื้นที่ของชุมชนได้ จำเป็นจะต้องใช้รถรางสำหรับรับส่งนักท่องเที่ยวซึ่งจำนวนรถรางยังไม่เพียงพอต่อปริมาณและความต้องการของนักท่องเที่ยว การจัดการขยะและสุขนิจจัดในชุมชน พบว่าชุมชนยังขาดพื้นที่สำหรับการกำจัดขยะภายในชุมชน และยังมีสุนัขที่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ดูแลรับผิดชอบอยู่ในพื้นที่ของชุมชนหากไม่ได้รับการแก้ไขอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนได้

(2) บุคลากรด้านการท่องเที่ยว ยังขาดบุคลากรด้านการท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวชุมชน และรู้จักชุมชนของตนเองเป็นอย่างดี มองเห็นคุณค่าและโอกาสในการพัฒนาชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืน อีกทั้งผู้นำฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุในชุมชนจึงไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ และยังพบว่าคนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนจึงส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

(3) ช่องทางการสื่อสารการตลาด พบว่า ข้อมูลด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิดยังไม่เพียงพอส่งผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึงข้อมูลของนักท่องเที่ยวและผู้สนใจ รวมไปถึงช่องทางการติดต่อและเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์และเฟซบุ๊กของชุมชน ยังไม่มีผู้ดูแลหรือรับผิดชอบโดยตรงและไม่มีการเคลื่อนไหวหรืออัปเดตข้อมูลหรือภาพกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอจึงส่งผลกระทบต่อทัศนใจของนักท่องเที่ยวและผู้สนใจ

3) โอกาส (Opportunities)

เนื่องด้วยศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของคนในชุมชน ตลอดจนหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่คอยให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนทำให้มองเห็นโอกาสของการเติบโตเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่เข้มแข็ง ทั้งด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและทำเลที่ตั้ง หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนตลอดจนความร่วมมือระหว่างพันธมิตรทางการท่องเที่ยวในการสนับสนุนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน บริษัททัวร์และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ส่งผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งชื่อเสียงของชุมชนก็เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

4) อุปสรรค (Threats)

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านเกาะเกิดยังมีปัญหาที่เป็นอุปสรรคทางการท่องเที่ยว ได้แก่

(1) ภัยพิบัติทางภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้ จากสถานการณ์น้ำท่วมเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน จึงไม่สามารถเปิดให้บริการกับนักท่องเที่ยวได้ในเวลาดังกล่าว

(2) เงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อดำเนินงานด้านการพัฒนาที่ล่าช้าและไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้

6.2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์

ชุมชนริมน้ำเจ้าพระยา บ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สู่ความยั่งยืน ประกอบไปด้วย

6.2.1 แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว การให้บริการห้องน้ำสาธารณะ จุดจอดรถและจุดบริการร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มของชุมชนให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการจัดการด้านภูมิทัศน์และความปลอดภัยของชุมชนและนักท่องเที่ยวโดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านความสะอาดและความปลอดภัยโดยรอบชุมชน โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่รกร้างควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ปลอดภัยเพื่อป้องกันอันตรายจากสัตว์ร้าย เป็นต้น

6.2.2 แนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการบริการที่มีคุณภาพอย่างมืออาชีพ เช่น การจัดโครงการฝึกอบรมภาษาต่างประเทศสำหรับเจ้าบ้านหรือการฝึกอบรมทักษะการให้บริการอย่างมืออาชีพ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสในการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษาต่างประเทศขั้นพื้นฐานสำหรับการต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมไปถึงการอบรมทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการรักษาฐานลูกค้าเดิมและเพิ่มเติมลูกค้าใหม่ให้กับชุมชน

6.2.3 แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันไปพร้อมกับการส่งมอบคุณค่าและประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น อาจเป็นกิจกรรมในรูปแบบการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง หรือการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนอื่นที่มีกิจกรรมที่น่าสนใจและแปลกใหม่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ที่หลากหลาย และยังสามารถกลับมาท่องเที่ยวซ้ำได้อีกจากการเรียนรู้ที่ไม่หยุดนิ่งหรือจำกัดเพียงแต่ในพื้นที่ของชุมชนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

6.2.4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อสร้างการรับรู้ในวงกว้างเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย รักษาฐานลูกค้าเดิมและเพิ่มเติมกลุ่มลูกค้าใหม่ ด้วยการนำเครื่องมือสำหรับการสื่อสารทางการตลาดทั้ง 5 มาใช้กับการตลาดท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การขายโดยบุคคล การส่งเสริมการขายและการตลาดโดยตรง โดยเลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสมและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการในแต่ละครั้ง เพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวและการติดตามของกลุ่มลูกค้าและนักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเกิด

6.2.5 แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อการขับเคลื่อนชุมชนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ชุมชนควรสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ระดมความคิดเห็นและร่วมกันวางแผนนโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชนในแต่ละภาคส่วน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาหรือ

แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับชุมชนร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับความพร้อมและความต้องการของคนในชุมชนเป็นอันดับแรก

7.สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำเจ้าพระยา บ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปผลดังต่อไปนี้

7.1 ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ พบว่า จุดแข็งของชุมชน ได้แก่ การมีศักยภาพด้านทำเลที่ตั้งบริเวณริมน้ำเจ้าพระยาทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความเป็นธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ประกอบกับชุมชนมีฐานการเรียนรู้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลาย สามารถสร้างคุณค่าและประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ตลอดจนโฮมสเตย์ริมน้ำที่มีความโดดเด่นภายใต้แนวคิดโฮมสเตย์ไทยสไตล์ชุมชนและคณะกรรมการกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีความเข้มแข็งสามารถพัฒนาชุมชนให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง และยังพบว่า จุดอ่อนของชุมชน ที่ควรให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการแก้ไขปรับปรุง ได้แก่ ระบบโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนไม่ว่าจะเป็น ถนนบริเวณทางเข้าหรือการจัดการภูมิทัศน์โดยรอบชุมชนให้มีความสวยงาม สะอาดและปลอดภัย รวมไปถึงการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยว รู้จักชุมชนเป็นอย่างดี และสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ ตลอดจนการพัฒนาช่องทางทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากยิ่งขึ้นสำหรับโอกาสของชุมชนพบว่า ด้วยศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของคนในชุมชนจึงเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่คอยให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน ถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรคด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติและเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

7.2 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืนด้วยแนวทางการพัฒนา 5 แนวทางดังต่อไปนี้ 1. แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการองค์ประกอบทางกายภาพ 2. แนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 3. แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 4. แนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดทางการท่องเที่ยว และ 5. แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน

8.อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำเจ้าพระยา บ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประเด็นสำคัญมาอภิปราย ดังนี้

8.1 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนริมน้ำเจ้าพระยาบ้านเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านเกาะเกิดเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและทำเลที่ตั้งบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติและยังได้สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนอย่างใกล้ชิด อีกทั้งยังมีฐานการเรียนรู้และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอื่น โดยชุมชนได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของชาวบ้านในชุมชนผ่านฐานการเรียนรู้และกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือทำไปพร้อมกัน โดยให้ความสำคัญกับประสบการณ์และประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษากระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในบริบทของประเทศไทยซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน โดย ภูริวัจน์ เดชอ่วม (2556) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาอัตลักษณ์และทำความเข้าใจคุณค่าของวัฒนธรรม ด้วยการนำเสนอความเป็นตัวตนของชุมชนที่แตกต่างอย่างโดดเด่น ขั้นตอนที่ 2 ค้นหาความโดดเด่นและสร้างความแตกต่างด้วยกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ชุมชนพร้อมจะส่งมอบคุณค่าและประสบการณ์ที่น่าจดจำให้กับผู้มาเยี่ยมชม ขั้นตอนที่ 3 การหยังรู้ความต้องการในตลาดเชิงลึก ด้วยการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้สิ่งใหม่ เข้าใจอย่างลึกซึ้งและทดลองทำในสิ่งที่ยังไม่เคยทำมาก่อน ขั้นตอนที่ 4 การสร้างเสริมคุณค่าให้กับสินค้าทางการท่องเที่ยวจากการส่งมอบสินค้าและบริการของชุมชนที่คิดค้นและสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน ขั้นตอนที่ 5 การปรับเปลี่ยนกลวิธีการพัฒนาตลาด ส่งมอบคุณค่าและความเป็นตัวตนตลอดจนความดั้งเดิมที่ยังคงรักษาไว้ และจากการศึกษาของ ฟองจันทร์ หลวงจันทร์ดวง และวารภรณ์ ปัญญาวดี (2561) พบว่ากระบวนการในการสังเคราะห์ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบที่ 2 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว องค์ประกอบที่ 3 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว องค์ประกอบที่ 4 การจัดการสิ่งแวดล้อมความสะอาดขั้นพื้นฐาน และศูนย์บริการข้อมูล องค์ประกอบที่ 5 บุคลากรและนักสื่อความหมายท้องถิ่น เหล่านี้ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่ชุมชนบ้านเกาะเกิดมีครบทั้ง 5 องค์ประกอบสำคัญแต่ยังจำเป็นต้องพัฒนาในทุกองค์ประกอบให้ประสบความสำเร็จและก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

8.2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนริมน้ำเจ้าพระยาบ้านเกาะเกิด จังหวัด พระนครศรีอยุธยา สู่ความยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอและถ่ายทอดความจริงแท้ดั้งเดิมที่ถือเป็นหัวใจหลักของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้มรดกวัฒนธรรมของพื้นที่ผ่านประสบการณ์ตรง นำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่และเพิ่มพูนศักยภาพของนักท่องเที่ยวต่อไป จึงมีแนวทางการพัฒนาแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

8.2.1 แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการองค์ประกอบทางกายภาพ ได้แก่ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้มีความพร้อมที่จะให้บริการและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการข้อมูล ห้องน้ำสาธารณะ ร้านอาหารและเครื่องดื่มและที่จอดรถ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ธง คำเกิด และ วัชรพันธ์ แสนสิทธิ (2562) กล่าวว่า การพัฒนาด้านการบริการเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จสู่ความยั่งยืน

8.2.2 แนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีความพร้อมทั้งด้านการบริหารจัดการ การบริการและความรู้ด้านข้อมูล เพื่อการส่งมอบบริการที่ประทับใจอย่างมืออาชีพด้วยการจัดอบรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ หนึ่งหทัย ขอบผลกลาง และคณะ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า การส่งมอบบริการที่มีคุณภาพส่งผลต่อความประทับใจ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นำไปสู่การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำหรือแนะนำบอกต่อไปยังผู้ที่สนใจ เช่นเดียวกับ ขวัญฤทัย เดชทองคำ (2563) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความสำคัญของคุณภาพการบริการสู่ความสำเร็จของธุรกิจท่องเที่ยวภายใต้วิกฤติ Covid-19 พบว่า การส่งมอบบริการที่เกิดความคาดหวัง นำไปสู่ความพึงพอใจและการใช้บริการซ้ำหรือแนะนำบอกต่อไปยังกลุ่มลูกค้าที่สนใจ

8.2.3 แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการพัฒนารูปแบบของกิจกรรมให้มีความหลากหลายและทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปหรือระดมความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันปรับปรุงพัฒนาและสนับสนุน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวของลูกค้ายิ่งมากขึ้น สอดคล้องกับ พิศาล แก้วอยู่ และประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2557) ได้อธิบายไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สิ่งสำคัญคือการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด อีกทั้งยังได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกันได้อย่างอิสระ

8.2.4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดทางการท่องเที่ยว โดยเพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของชุมชนผ่านสื่อออนไลน์และมอบหมายให้มีผู้ดูแลรับผิดชอบในส่วนของการเผยแพร่ข้อมูล และกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นการรับรู้และการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการรักษาความสัมพันธ์ของฐานลูกค้าเดิมและเพิ่มเติมกลุ่มลูกค้าใหม่ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ วรรณภา แดกปัญญา (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้การสื่อสารทางการตลาดที่มีการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปาก ด้านการตลาดเชิงกิจกรรม และด้านการใช้เครือข่ายการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และยังสอดคล้องกับ กุลวดี ม้ายเงิน เนียนนิกา สำเนียงเสนาะ และภูวดลงามมาก (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรองชุมชน

ชะชอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าหนึ่งในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนคือการพัฒนาด้านการตลาดออนไลน์ โดยทำการส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งทำการอบรมเชิงปฏิบัติการในการยกระดับสินค้าและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

8.2.5 แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สู่การเติบโตอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

9. ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายด้านการแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับแหล่งท่องเที่ยวใหม่หรือชุมชนอื่นได้

2. สถาบันการศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืนไปใช้ในการศึกษาและต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียน

3. ภาคเอกชนหรือธุรกิจด้านการท่องเที่ยวสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชนในรูปแบบโปรแกรมทัวร์หรือแพ็คเกจทัวร์ ตลอดจนการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในเขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาหรือรูปแบบแนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์สู่มาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเพื่อการเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

10. บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560 -**

2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570)**.

กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กุลวดี ม้ายจีน และคณะ. (2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรองชุมชนชะชอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 12(1), 77-86.

ขวัญฤทัย เดชทองคำ. (2563). ความสำคัญของคุณภาพการบริการสู่ความสำเร็จของธุรกิจท่องเที่ยวภายใต้วิกฤติ Covid 19. **วิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ**, 3(21), 317-326.

- ธง คำเกิด และ วัชรพันธ์ แสนสิทธิ์. (2562). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางแม่
หม้ายตำบลบางใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารศิลปศาสตรราชชมงคล
สุวรรณภูมิ, 1(3), 222-232.
- พิศาล แก้วอยู่ และประกอบศิริ ภักดีพินิจ. (2557). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
โดยการปรับใช้หัตถกรรมจักสานผักตบชวาในพื้นที่อำเภอมือง จังหวัดพะเยา, เอกสารการ
ประชุมวิชาการการพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 ประจำปี 2557 “Rethink : Social
Development for Sustainability in ASEAN Community”. 11-13 มิถุนายน 2557 น.321-
329.
- พองจันทร์ หลวงจันทร์ดวง และวารารณณ์ ปัญญาวดี. (2561). การพัฒนาตัวชี้วัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิง
สร้างสรรค์อย่างยั่งยืน. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 8(1), 97-
104.
- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับ
ประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากรฉบับภาษาไทย, 33(2), 331-366.
- วรรณภา แดกปัญญา. (2559). เรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว
เชิงประวัติศาสตร์อำเภอยะผิง จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- สุภางค์ จันทวานิช. (2543). วิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง และคณะ. (2564). แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
สร้างสรรค์ อำเภอยะผิง จังหวัดเลย. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 16(1),
12-25.
- Richards, G. (2010a). Creative Tourism and Local Development. In Wurzbarger, R. (Ed.).
Creative Tourism A Global Conversation how to provide unique creative
experiences for travelers worldwide: at present at the 2008 Santa Fe &
UNESCO International Conference on Creative Tourism in Santa Fe. (pp. 78–
90). New Mexico. USA.
- Richards, G. (2010b). Creative Tourism and Cultural Events [On – line]. Available:
<http://www.docstoc.com/docs/68264727/Creative-tourism-and-cultural-events>
- Richards, G. (2011). Creativity and tourism: the state of the art. Annals of Tourism
Research 38:1225-1253.